

A gyerekek testi fenytésének tilalma

**Válaszok a testi fenytéssel kapcsolatban
gyakran felmerülő kérdésekre**

A magyar kiadást a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány készítette.

A 2017. évi LXXVI. tv. 2.§-a szerint a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány külföldről támogatott szervezetnek minősül.

A magyar kiadás az alábbi kiadvány alapján készült:

Prohibiting all corporal punishment of children

Answers to frequently asked questions

Kiadó (2009):

Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children

Kiadó (2017):

Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children

www.endcorporalpunishment.org

(Reg. szám: 328132)

Bejegyzett iroda: The Foundry, SE 11 5RR,

Egyesült Királyság, London, Oval Way 17.

Save the Children Sweden

www.raddabarnen.se; resourcecentre.savethechildren.net

A Save the Children Sweden a 29 különböző Save the Children szervezetből álló Save the Children Association tagja. A svájci székhelyű Save the Children Association a világ egyik legnagyobb gyermekjogi szervezete és egyben tulajdonosa a Save the Children International (SCI) szervezetnek, amely a társaság programjainak gyakorlati végrehajtója.

Save the Children Sweden Head Office: Rädde Barnen,

SE-107 88 Svédország, Sundbyberg, Stockholm, Landsvägen 39.

A sorozat további kiadványai (angol nyelven):

Banning all corporal punishment of children:

Questions and answers for children and young people

Prohibiting corporal punishment in schools:

Answers to frequently asked questions

Ha a gyerekek testi fenyítésének tilalmára gondolunk, rengeteg kérdés merül fel – leginkább azzal kapcsolatban, hogy ez a tiltás valójában mit jelent a szülők és a családok számára.

Ez a kiadvány válaszokat ad a leggyakrabban felmerülő kérdésekre, valamint megpróbálja eloszlatni a legjellemzőbb tévhiteket a testi fenyítés tilalmának okaival és a családokra gyakorolt hatásával kapcsolatban.

Kérdések

1. rész: Kérdések a testi fenyítés tilalmának okairól

- 8 Valóban fáj a testi fenyítés?
- 10 Mi valójában az ENSZ *Gyermekjogi egyezménye*, és mit mond a gyerekek testi fenyítéséről?
- 12 A közvélemény-kutatások szerint az emberek többsége ellenzi a testi fenyítés tilalmát. Nem kellene hallgatnunk az emberekre?
- 13 Gyakran hallottam fiatalokat a testi fenyítés mellett érvelni – nem kellene figyelembe venni a véleményüket?
- 14 Az, hogy gyerekkoromban megütöttek, nem ártott nekem. Vajon ugyanitt tartanék ma akkor is, ha a szüleim nem alkalmaztak volna testi fenyítést?
- 17 A gyerekek jogait sokkal súlyosabban is meg lehet sérteni – miért pont erre az enyhe formájára koncentrálnak?
- 18 A szülőknek joguk van a saját belátásuk szerint nevelni a gyerekeiket. Nem csak a gyermekbántalmazás szélsőséges eseteiben kellene őket felelősségre vonni?
- 20 Hatalmas a különbség a gyerek megverése és aközött, ha szeretetből odacsapunk. Nem megyünk túl messzire a testi fenyítés tilalmával?
- 23 Miért nem határozzuk meg az ártalmatlan ütés fogalmát ahelyett, hogy a testi fenyítés minden formáját megtiltjuk?
- 24 A vallásom előírja számomra a testi fenyítés alkalmazását. Nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek, ha ebben megakadályoznak?
- 26 Miért kell bevonni ebbe a jogot? Miért nem elég a szülőket arra tanítani, hogy ne használjanak testi fenyítést?

- 27** A testi fenyítés többnyire a családon belül, zárt ajtók mögött történik. Lehetetlen betartatni a tilalmat, akkor viszont mi az értelme?
- 28** Nem kellene megvárunk a testi fenyítés tilalmával azt, hogy a szülők és nevelők mindennapi körülményei javuljanak? Enélkül a tilalom csak további szorongást okoz nekik.
- 31** Ez a tilalom a többségi európai társadalom elvárását helyezi középpontba. Nekem a testi fenyítés a kultúram, a gyereknevelési hagyományaim része. Nem diszkriminatív, ha megtiltják az alkalmazását?
- 32** Miért olyan nehéz felhagyni a gyerekveréssel?

2. rész: Kérdések a testi fenyítés tilalmának következményeiről

- 36** Ha a szülőket a testi fenyítés feladására kényszerítjük, nem lesznek elkényeztetettek és nevetlenek a gyerekek?
- 39** Ha a testi fenyítést betiltjuk, nem fognak helyette még szörnyűbb bánásmódokat alkalmazni a gyerekekkel szemben – érzelmi bántalmazást, megalázást vagy bezárást?
- 40** Ha a testi fenyítést büntethetővé nyilvánítjuk, nem fognak szülők ezrei ellen vádat emelni és még ennél is több gyereket kiemelni a családjából?
- 42** Az sincs rendben, ha a szülők azért ütik meg a gyereküket, hogy megakadályozzák abban, hogy ártson önmagának?

1. rész: Kérdések a testi fenytés tilalmának okairól

Valóban fáj a testi fenytítés?

Hát persze! Fájdalmat okoz mind testileg, mind lelkileg. Világszerte számos olyan vizsgálatot végeztek, amelyekben a részt vevő gyerekek beszámoltak arról, mennyi fájdalmat okozott nekik a testi fenytítés. 2006-ban *Az ENSZ Főtítkárról megbízásából készült tanulmány a gyermekek elleni erőszakról* volt az első olyan, az egész világra kiterjedő tanulmány, amely átfogóan vizsgálta a probléma jellegét és nagyságát. A kutatást vezető független szakértő, Paulo Sérgio Pinheiro professzor így fogalmaz a jelentésben:¹

„A kutatás során a gyerekek azt hozták tudomásunkra, hogy minden erőszakot sürgősen meg kell szüntetni ellenük. A gyerekek beszámolóit megerősítik, hogy az erőszak fájdalmat okoz (nem csupán testi, de 'belső' fájdalmat is), amelyet csak tovább súlyosbít, hogy a felnőttek elfogadják, sőt akár helyeslik is a testi fenytítést.”

„A kormányoknak el kell fogadniuk, hogy bár a probléma nem új keletű, a megoldással nem lehet tovább várni. A gyerekek évszázadokon keresztül szenvedtek el erőszakot a felnőttektől anélkül, hogy bárkinek feltűnt volna, hogy igazából mi zajlik. Azonban most, hogy a gyerekek elleni erőszak mértéke és hatása kezd láthatóvá válni, nem halogatható tovább a gyerekek hatékony védelme, amely alapvető joguk.”

1. Pinheiro, P. S.: *Világjelentés a gyermekek elleni erőszakról*, Genf: Az ENSZ Főtítkárról megbízásából készült tanulmány a gyermekek elleni erőszakról, 2006. A tanulmányra vonatkozó részletes információkért és a jelentés letöltéséhez látogasson el a következő weboldalra: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/HumanRightsBodies.aspx>

A gyerekeknek okozott fizikai fájdalom már önmagában is sérti a gyerekeknek az erőszaktól való védelemhez való jogát. A felnőttek ráadásul gyakran nem érzékelik a közöttük és a gyerekek közötti méret- és erőkülönbséget, valamint azt sem, hogy emiatt különbség van aközött, hogy a gyerek mekkora fájdalmat érez, és aközött, hogy a felnőtt mekkora fájdalmat akart okozni. Egy széles körben végzett kutatás szerint, amelyben szülőktől kérdezték meg, hogy milyen erővel csapnak rá a gyerekeikre, ötből két szülő erősebbet üt, mint amekkorát valójában akart.² A Londoni Pszichiátriai Intézet és Egyetemi Kollégium (Institute of Psychiatry and University College London) kutatása azt is kimutatta, hogy amikor az erőszakot büntetesként alkalmazzák, a felnőttek agyműködésében bekövetkező változások közvetlenül növelik az ütés erejét, miközben rontják azt a képességet, hogy az erő mértékét pontosan ítélik meg.³

Ezekén túl a felnőttek gyakran nem mérik fel, hogy milyen érzelmi sérülést okoz a testi fenytítés, hogy milyen hatással van a gyerek emberi méltóságára, valamint azt sem, hogy ez milyen rövid- és hosszútávú károkat okozhat az egyén és a társadalom számára. A *Globális kezdeményezés a gyerekek testi fenytítésének megszüntetésére* több mint 250 tanulmányt tart számon a gyerekek testi fenytítésének hatásairól, melyek a testi fenytítést hátrányos egészségügyi, fejlődésbeli, valamint viselkedésbeli következményekkel kapcsolják össze, és amelyek a gyerekeket felnőttkorukban is tovább kísérhetik. Ilyen a rossz mentális egészség, a nem megfelelő értelmi fejlődés, a rosszabb iskolai eredmények, a megnövekedett agresszió, morális problémák, valamint a fokozott antiszociális viselkedés.⁴

2. Kirwaun, S. & Bassett, C.: *Presentation to NSPCC: Physical punishment*, British Market Research Bureau/National Society for the Prevention of Cruelty to Children, 2008.

3. Shergill, S. S. et al: „Two eyes for an eye: The neuroscience of force escalation”, *Science*, vol. 301, 2003.

4. További információ: *Corporal punishment of children: summary of research on its impact and associations*, <https://endcorporalpunishment.org/resources/research/>

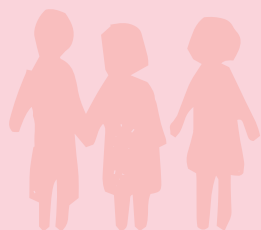
Mi valójában az ENSZ Gyermekjogi egyezménye, és mit mond a gyerekek testi fenyítéséről?

Az ENSZ *Gyermekjogi egyezménye* a valaha megalkotott legátfogóbb nyilatkozat a gyerekek jogairól, és egyben a történelem eddigi legszélesebb körben ratifikált nemzetközi emberi jogi egyezménye. Az egyezmény 54 cikke lefedi a gyerek életének valamennyi területét, és meghatározza azokat a polgári, politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális jogokat, amelyekhez minden gyereknek mindenhol joga van.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának feladata, hogy felügyelje az egyezmény megfelelő érvényesülését azokban az államokban, amelyek aláírták.

A Bizottság egyértelművé tette, hogy a *Gyermekjogi egyezmény* minden helyszínen (a gyerek családjában, gyermekotthonban vagy nevelőszülőknél, bölcsődében, óvodában, iskolában, büntetés-végrehajtásban) megköveteli a testi fenyítés minden formájának jogi tilalmát és felszámolását. A Bizottság „A gyermek joga a testi fenyítéssel és a büntetés más kegyetlen vagy megalázó formáival szembeni védelemhez” című, 8. számú átfogó kommentárja több rendelkezésében (többek között a 19. cikkben, a 28. cikk 2. bekezdésében és a 37. cikkben) összesítette és hangsúlyozta ezeket a kötelezettségeket. Majd „A gyermek joga az erőszak bármely formájától való védelemhez” című, 13. számú átfogó kommentár (2011) ezt újfent megerősítette.

A Bizottság rendszeresen ellenőrzi a *Gyermekjogi egyezmény* végrehajtását a csatlakozó államokban, és záró észrevételeiben javasolja a testi fenyítés tilalmát. Más, szintén az egyezményt ellenőrző szervek is egyre inkább a tilalmat sürgetik, továbbá a kérdés időről időre felmerül az államok átfogó emberi jogi gyakorlatát vizsgáló Egyetemes időszakos felülvizsgálatok (Universal Periodic Review, UPR) során is.

A közvélemény-kutatások szerint az emberek többsége ellenzi a testi fenytés hivatalos tilalmát. Nem kellene hallgatnunk az emberekre?

Ebben a kérdésben – csakúgy, mint más hasonló kérdésben, többek között a nők elleni erőszak és a diszkrimináció esetében – a politikusoknak irányítaniuk és nem követniük kell a közvéleményt. A mindenkori kormányának az a feladata, hogy a jogszabályok biztosítsák a gyerekek emberi méltóságának a felnőttekével azonos, teljes körű védelmét.

A testi fenytést tiltó országok szinte egyikében sem támogatta a közvélemény ezt a döntést a tilalom bevezetésekor, de nem sokkal később ez megfordult, és az emberek a változás mögé álltak. Néhány éven belül csodálkozva – és szégyenkezve – fogunk visszatekinteni arra az időszakra, amikor jogszerű és elfogadott volt megütni egy gyereket.

A közvélemény-kutatások eredményeit általában befolyásolja a kérdések megfogalmazásának a módja, valamint az, hogy a válaszadók mennyi információval rendelkeznek. Ha a válaszadóknak teljes körű tájékoztatást nyújtanak a kérdésről (arról, hogy a gyerekek a felnőtteknél kevesebb védelmet kapnak), valamint a tilalom céljáról, nagy valószínűséggel támogatni fogják a tilalmat: a megismételt közvélemény-kutatások rendkívül eltérő eredményeket mutattak, amikor a kérdéseket más módokon fogalmazták meg.

Gyakran hallottam fiatalokat a testi fenyítés mellett érvelni - nem kellene figyelembe venni a véleményüket?

A gyerekek időnként azt mondják, hogy a testi fenyítés jó, mert megtanítja őket arra, hogyan kell viselkedni. Sőt akár azt is kijelentik, hogy ez a szüleik szeretetének a jele. Természetesen figyelniük kell arra, amit a fiatalok gondolnak, ugyanakkor a felnőttek kötelessége nemcsak meghallgatni, de meg is érteni, amit a gyerekek mondanak. Már korábban felhívtuk a figyelmet arra, hogy a gyerekek hogyan kezdenek egyre többet mesélni a testi fenyítés által okozott lelki és testi fájdalomról (a „Valóban fáj a testi fenyítés?” című részben, 8. oldal). Amikor egyes gyerekek azt mondják, hogy ez valamilyen módon szükséges és jó, az csak arra bizonyíték, hogy úgy nőttek fel, hogy normális és helyes, ha testileg fenyítik őket, és ezt a meggyőződést magukévá tették. A gyerekek a szüleik hozzáállását és viselkedését veszik át, és megmagyarázzák az elszenvedett fájdalmat, illetve abban valamiféle értelmet keresnek.

A gyerekeknek elidegeníthetetlen joguk van emberi méltóságuk és testi épségük tiszteletben tartásához, valamint az erőszaktól való egyenlő védelemhez. A kormányzatoknak kötelezettsége biztosítani, hogy a jogszabályok védelmezzék ezeket a jogokat. A szülők és a többi felnőtt felelőssége úgy nevelni a gyerekeket, hogy tisztában legyenek a jogaikkal, és tiszteletben tartásuk azokat saját magukkal és másokkal kapcsolatban is.

Az, hogy gyerekkoromban megütöttek, nem ártott nekem. Vajon ugyanitt tartanék ma akkor is, ha a szüleim nem alkalmaztak volna testi fenytést?

Senki sem tudhatja, hogyan alakult volna a sorsa, ha a szülei sohasem ütöttek vagy alázták volna meg. Amikor valaki azt állítja, hogy ez nem ártott neki, sokszor valójában azt a fájdalmat tagadja, amelyet átélt – amikor a hozzá legközelebb álló felnöttek úgy gondolták, hogy csak úgy tudják tanítani őt, ha bántják.

A felnöttek, akik fegyelmezés céljával megütik a gyereket, többnyire azért kezdték el ezt a nevelési módszert alkalmazni, mert őket is megütöttek gyerekkorukban. Bár a kutatások azt mutatják, hogy utólag általában büntudatot éreznek, továbbra is meg fogják ütni a gyereket, különösen akkor, ha elfogy a türelmük. Nincs értelme a korábbi generációkat hibáztatni ezért, mert ők az akkoriban elterjedt szokásoknak megfelelően cselekedtek. Helytelen azonban elutasítani a változást pusztán azért, mert nem szeretnénk, hogy úgy tűnjön: a szüleinket bíráljuk. Az idők változnak, a társadalmak fejlődnek. Ahhoz, hogy elismerjük, hogy a gyerekeknek vannak jogaik, tenni kell a gyerekek elleni erőszak jogszerűségének és társadalmi elfogadottságának felszámolása érdekében. Éppen úgy, ahogy a társadalmak tettek azért, hogy a nők elleni erőszak elfogadottsága megszűnjön.

Vannak, akik azt mondják: „Engem megütöttek gyerekként, mégis rendben vagyok.” Azonban vannak olyanok, akik úgy nőttek fel, hogy közben mindenféle rossz élmény érte őket, és „bár minden rendben van” velük felnötként, mégsem mondaná senki, hogy amit átéltek, az jó volt. Gyakran az segített nekik „rendben lenni”, ahogyan feldolgozták az élményeiket, nem pedig maguk az élmények.

„Helytelen
elutasítani
a változást
pusztán azért,
mert nem
szeretnénk, hogy
úgy tűnjön:
a szüleinket
bíráljuk.”

„Az erőszakos
»fegyvelmezés«
a gyerekek
ellen
elkövetett
erőszak
leggyakoribb
formája.”

A gyerekek jogait sokkal súlyosabban is meg lehet sérteni - miért pont erre az enyhe formájára koncentrálnak?

Ahogy azt az UNICEF megállapította,⁵ az erőszakos „fegyelmezés” a gyerekek ellen elkövetett erőszak leggyakoribb formája. A testi fenyítés évente több ezer – főként nagyon fiatal – gyerek halálát okozza világszerte, és több millió gyerek sérüléseiért felelős. Tehát ez nem egy jelentéktelen vagy enyhe kérdés.

Azonban nem is csupán gyermekvédelmi kérdés. A testi fenyítés jogszerűsége sok országban a gyerek alsóbbrendűségének jelképe: tulajdonnak, felnőtt embernél kevesebbnek tekintik ahelyett, hogy teljes jogokkal rendelkező személyekként kezelnék. A testi fenyítés azt tükrözi, amit világszerte a legtöbb gyerek átél a mindennapok során, és minden esetben sérül a gyerekek emberi méltósága és testi épsége. Ahogy a nők elleni családon belüli erőszak tilalmazása és a fellépés ellene kulcsfontosságú volt a nők szerepének megerősítésében és a jogaik elismerésében, ugyanez szükséges a gyerekek esetében is. A testi fenyítés tilalma erősíti a gyerekek társadalmi helyzetét, és pozitívan befolyásolja azt, ahogyan a társadalom megítéli őket, és ahogyan bánik velük. Egyetlen állam sem állíthatja, hogy a felnőttek mellett a gyerekeket is jogokkal rendelkező emberekként kezeli, vagy azt, hogy hatékony és biztonságos gyermekvédelmi rendszerrel rendelkezik, amíg a jogrendszere elnéző az ellenük elkövetett erőszakkal szemben.

5. UNICEF: *Szemünk előtt, mégis láthatatlan: A gyermekek ellen elkövetett erőszak statisztikai elemzése*, New York, 2014.

A szülőknek joguk van a saját belátásuk szerint nevelni a gyerekeiket. Nem csak a gyermekbántalmazás szélsőséges eseteiben kellene őket felelősségre vonni?

A társadalmak egyre inkább túllépnek azon, hogy a gyerekeket a szüleik tulajdonának tartásák, ehelyett saját jogokkal rendelkező személyekként tekintenek rájuk. Mivel a gyerekek is emberek, az emberi jogok őket is megilletik – és ezek nem szűnnek meg az otthonuk küszöbén.

A gyerekeket ugyanazok a jogok illetik meg az erőszaktól való védelemhez, mint a családtagjaikat – éppúgy nem jelent a magánszférába és a családi életbe történő súlyosabb beavatkozást, ha ahhoz ragaszkodunk, hogy a jog védje a gyerekeket az otthoni bántalmazástól, mint ha ahhoz ragaszkodunk, hogy a jog védje a felnőtteket a párkapcsolaton belüli erőszakkal szemben.

Az ENSZ *Gyermejkogi egyezménye* hangsúlyozza a család fontosságát, és támogatja a szülői felelősség elvét azzal a kikötéssel, hogy a szülők cselekedeteit mindenekelőtt a gyerekek legjobb érdekeinek kell vezetnie (18. cikk). Néhányan – visszás módon – azzal érvelnek, hogy a gyereket fegyelmezés céljával megütni valójában hosszú távon a gyerek legjobb érdekét szolgálja. Ugyanakkor az ENSZ Gyermejkogi Bizottsága megállapította:⁶

6. 8. számú átfogó kommentár: „A gyermek joga a testi fenytéssel és a büntetés más kegyetlen vagy megalázó formáival szembeni védelemhez” (többek között 19. cikk; 28. cikk 2. bekezdés és 37. cikk), 26. bekezdés, elérhető a következő linken: <http://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/key-docs/CRC-general-comment-8.pdf>

„...a gyermek legfőbb érdekének értelmezése összhangban kell hogy legyen az Egyezmény egészével, beleértve a gyermeknek az erőszak minden formájától való védelmére vonatkozó kötelezettséget és azt a követelményt is, hogy a gyermek nézetei megfelelő súllyal érvényesüljenek; nem használható fel olyan eljárások igazolására – ideértve a testi fenytést és más kegyetlen vagy megalázó büntetési formákat is –, amelyek sértik a gyermek emberi méltóságát és testi épségéhez való jogát.”

Végezetül: a szülők számára hasznos lehet az az egyértelmű üzenet, hogy az erőszakos fenytés sérült családi kapcsolatokhoz vezet, a gyerekük számára sok más hátrányos következményt okoz, és semmilyen kedvező eredménnyel nem jár.

Hatalmas a különbség a gyerek megverése és aközött, ha szeretetből odacsapunk. Nem megyünk túl messzire a testi fenytés tilalmával?

A gyerek megverése lehet, hogy testileg jobban fáj, mint ha „szeretetből odacsapunk” (erról is szól a „Valóban fáj a testi fenytés?” című rész, 8. oldal), de mindkettő az erőszak skáláján helyezkedik el, és mindkettő sérti a gyerek emberi méltóságának és testi épségének tiszteletben tartásához való jogát. A társadalmak nem próbálnak határokat húzni és különbséget tenni az erőszak mértéke szerint, amikor az idős emberekkel szembeni erőszak ellen tiltakoznak. Akkor miért kellene ezt tenni a gyerekek esetében? Az emberek iránti szeretet és a bántalmazás összekapcsolásának veszélyeivel pedig mindenkinek tisztában kellene lennie. A „kedves pofon” a legrosszabb ellentmondás. Ez a látszólag ártalmatlan kifejezés olyan álca, amely mögött könnyen jogsértések bújhatnak meg.

Vannak, akik azzal érvelnek, hogy „óriási a különbség a gyermekbántalmazás és egy enyhe ütés között” – az erőszak „szerető” oka helyett az alkalmazott erőszak mértékét emelve ki. Helytelen azonban azt állítani, hogy a felnőttek képesek pontosan szabályozni az általuk alkalmazott erőszak mértékét. Kutatás bizonyítja,⁷ hogy gyakran a tervezettnél nagyobb erővel ütnek, illetve hogy az erő mértéke fokozódik.⁸ Ismételten fontos hangsúlyozni, hogy akármekkora is az ütés ereje, az sérti a gyerek testi épségének tiszteletben tartásához való jogát.

7. Kirwaun, S. & Bassett, C.: *Presentation to NSPCC: Physical punishment*, British Market Research Bureau/National Society for the Prevention of Cruelty to Children, 2008.

8. Shergill, S. S. et al.: „Two eyes for an eye: The neuroscience of force escalation”, *Science*, vol. 301, 2003.

A jogalkotók és a kormányzatok hagyományosan elválasztják egymástól a „gyermekbántalmazást” és a „testi fenyítést”, ugyanakkor a legtöbb bántalmazás testi fenyítésnek minősül – azaz amikor a felnőttek gyerekeket bántalmaznak azért, hogy megbüntessék őket, és hatalmat gyakoroljanak. Az idősök elleni erőszak esetében, ahol a zéró tolerancia világosan közvetíti azt az üzenetet, hogy az erőszak minden formája elfogadhatatlan, nincs hasonló küszöb. A gyerekek esetében azonban a felnőttek önkényesen különböztetik meg egymástól a fenyítő erőszakot, amely elfogadhatónak tekinthető, és a „bántalmazást”, amely már nem. Valójában azonban nem lehetséges különbséget tenni a gyermekbántalmazás és a testi fenyítés között.

A stylized illustration of a hand reaching out from the left side of the frame, with fingers slightly spread. The hand is rendered in a light, sketchy style with some motion lines behind it, suggesting a gesture of offering or warning.

„Nincs
olyan, hogy
»nem
veszélyes«
ütés.”

Miért nem határozzuk meg az ártalmatlan ütés fogalmát ahelyett, hogy a testi fenytés minden formáját megtiltjuk?

Nincs olyan, hogy „nem veszélyes” ütés, annak minden formája sérti a gyerek testi épségét és emberi méltóságát. Számos kutatás kimutatta, hogy a testi fenytés enyhébb formái súlyos erőszakhoz vezethetnek, ami a bántalmazásra jellemző. A fokozódás és a tendencia pedig – azaz hogy az adott személy nem pontosan ítéli meg az alkalmazott erő mértékét – már korábban tárgyaltuk (a „Hatalmas a különbség a gyerek megverése és aközött, ha szeretetből odacsapunk. Nem megyünk túl messzire a testi fenytés tilalmával?” című részben, 20. oldal).

Néhány ország kísérletet tett arra, hogy a gyerekek megütésének elfogadható formáit meghatározza – milyen életkorban, a test mely részét érintve, milyen eszközökkel stb. Ez nemcsak meglehetősen zavaros üzenetet hordoz a gyerekek elleni erőszak társadalmi megítéléséről, de egy igen szegényletes gyakorlat is. Fel sem merülne annak a meghatározása, hogy mik a nők, az idősök vagy bármely más társadalmi csoport elleni erőszak elfogadható formái. A gyerekeknek joguk van az erőszaktól való egyenlő védelemre. Sőt, a gyerekek – akik általában kisebbek és sérülékenyebbek, mint a felnöttek – még nagyobb védelemre jogosultak.

A vallásom előírja számomra a testi fenytés alkalmazását. Nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek, ha ebben megakadályoznak?

A gyerekek megütése nem egyeztethető össze egyik főbb világvallás eszméivel, értékrendjével és hitelveivel sem: azok az együttérzést, egyenlőséget, igazságosságot és erőszakmentességet hirdetik. A világvallások követői a vallásalapítók példája és tanításai szerint élnek. Tanítók és teológusok egyaránt hangsúlyozzák, hogy nincs olyan írásos bizonyíték, amely arra utalna, hogy a főbb vallások alapítói gyereket ütöttek volna meg.

Az a vallásos nézet, amely elnézi a gyerekek testi fenytését, gyakran egy tekintélyelvű, a gyerek feletti erőt és hatalmat hangsúlyozó kultúrából ered. A vak engedelmességre erényként, a testi fenytésre pedig az „engedetlen” gyerekekkel szembeni elfogadott reakcióként tekintenek.

A vallási vezetők részt vesznek a gyerekek elleni testi fenytés felszámolását célzó globális mozgalomban. A Vallások a Békéért Világtanácscon Kiotóban (Japán, 2006) több mint 800 vallási vezető fogadott el egy nyilatkozatot – *Vallások közös kötelezettségvállalása a gyermekek elleni erőszakkal szembeni fellépésért* (Kiotói nyilatkozat)⁹ –, amely arra ösztönzi a kormányzatokat, hogy a gyerekek elleni erőszak minden formáját, így a testi fenytést is tiltó törvényeket alkossanak.

9. A nyilatkozat teljes szövege angol nyelven elérhető a következő linken: <http://churchesfornon-violence.org/wp/wp-content/uploads/2012/02/Violence-Against-Children-3.pdf>

A Gyermekjogi Bizottság 8. számú átfogó kommentárjában kimondja, hogy a vallásszabadság „jogszerűen korlátozható mások alapvető jogainak és szabadságainak védelme érdekében”.¹⁰ A Bizottság kijelenti:¹¹

„Vannak, akik a hitükre hivatkoznak a testi fenyítés igazolása érdekében, azt sugallva, hogy a vallási szövegek bizonyos értelmezései nemcsak engedélyezik, hanem kötelezővé is teszik az alkalmazását. A vallás és a meggyőződés szabadsága mindenkit megillet a *Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya* szerint (18. cikk), azonban a vallás vagy hit gyakorlásának összhangban kell állnia mások emberi méltóságának és testi épségének tiszteletben tartásával...”

10. 8. számú átfogó kommentár 29. paragrafus

11. 8. számú átfogó kommentár 29. paragrafus

Miért kell bevonni ebbe a jogot? Miért nem elég a szülőket arra tanítani, hogy ne használjanak testi fenytést?

A testi fenytés és más kegyetlen vagy megalázó büntetés felszámolásához oktatásra és tilalomra egyaránt szükség van. Ez nem választás kérdése. Az emberi jogok előírják, hogy ma a gyerekek a felnöttekkel legalább azonos jogi védelemben részesüljenek a családon belül és mindenhol máshol is. A jog magában is erőteljes nevelési eszköz, és természetesen a testi fenytést tiltó jogi reformhoz a társadalom és a szülök edukációjának is kapcsolódnia kell. A tilalom arra sarkallja a szülöket, hogy konstruktív gyereknevelési megoldásokat keressenek, a szakértöket, politikusokat és a médiát pedig arra, hogy ehhez lehetőséget teremtsenek, és biztosítsák a tájékoztatást.

Rendkívül nehéz és megtévesztö a szülöket lenevelni valamiröl, amit a jog még mindig támogat. Általában azt feltételezik, hogy „ha a jog megengedi, akkor az biztosan rendben van”. Sokkal hatékonyabb az oktatás, ha a jog is ugyanazt az üzenetet közvetíti.

A testi fenytés többnyire a családon belül, zárt ajtók mögött történik. Lehetetlen betartatni a tilalmat, akkor viszont mi az értelme?

Manapság senki sem gondolja, hogy ne kellene tiltani a felnöttek elleni családon belüli erőszakot pusztán azért, mert nehéz a betartását ellenőrizni – miért részesüljenek a gyerekek enyhébb jogi védelemben? A testi fenytést tiltó jogi reform célja elsősorban a megelőzés: megakadályozni a gyermekbántalmazást, még mielőtt megtörténne.

Ez mindenképpen az elsődleges célja minden jó jogszabálynak: világos mércét állítani és egyértelmű üzenetet közvetíteni, a család magánszférája számára is. A családon belül a tilalmat azonban nagy körültekintéssel kell alkalmazni, a gyerek legfőbb érdekeinek figyelembevételével (erről bővebben a „Ha a testi fenytést büntethetővé nyilvánítjuk, nem fognak szülők ezrei ellen vádat emelni és még ennél is több gyereket kiemelni a családjukból?” című részben írunk, 40. oldal).

A tilalom bevezetését mindenképpen alapos, a szülöket tájékoztató és támogató kampánynak kell kísérnie, amely segíti őket abban, hogy át tudjanak térni az erőszakmentes nevelésre.

Nem kellene megvárnunk a testi fenyítés tilalmával azt, hogy a szülők és nevelők mindennapi körülményei javuljanak? Enélkül a tilalom csak további szorongást okoz nekik.

Ez az érv valójában annak a beismerése, hogy a testi fenyítéssel a felnőttek gyakran a saját felgyülemlett érzéseiket engedik szabadjárá, nem pedig a gyerekek nevelésére tesznek kísérletet. A családokban és az intézményekben a felnőtteknek sürgősen több segítségre és támogatásra van szüksége. De bármennyire is valóságosak a felnőttek gondjai, azokat a gyerekeken levezetni semmiképpen sem elfogadható. A gyerekek védelme éppúgy nem várhat a felnőttek világának javulására, mint a nők erőszaktól való védelme a férfiak helyzetének javulására.

A gyerekek megütése semmilyen esetben sem alkalmas a feszültség levezetésére. Azok a felnőttek, akik indulatból ütnek, gyakran érznek büntudatot – azok pedig, akik higgadtan, gyakran azt tapasztalják, hogy a dühös és sértődött gyerekekkel kell szembenézniük. Az élet sokkal kevésbé feszült azokban a családokban és intézményekben, ahol felhagytak a testi fenyítéssel, és helyette pozitív fegyelmezést alkalmaznak.

A konfliktusokkal teli országokban a gyerekekkel foglalkozó felnőttek – ideértve a szülőket és a nevelőket is – maguk is erőszak és megalázás áldozatai. Egyetértenek a gyerekek jogainak védelmével, de felteszik a kérdést, hogy ki küzd az ő jogaikért. Természetesen ezekkel a jogsérelmekkel is foglalkozni kell, de a gyerekeknek nem kellene megvárniuk, hogy a felnőttek élvezhessék saját jogukat. Mindenkit megillet a jog az emberi méltóságának és testi épségének tiszteletben tartásához, ahogy az egyenlő jogvédelem is – a gyerekek pedig szintén emberek.

**„A gyerekeknek
az egész világon
joguk van
ahhoz, hogy
életüket az
erőszak minden
formájától
mentesen
élhessék.”**

Ez a tilalom a többségi európai társadalom elvárását helyezi középpontba. Nekem a testi fenyítés a kultúráim, a gyerekevelési hagyományaim része. Nem diszkriminatív, ha megtiltják az alkalmazását?

Az az elképzelés, hogy a gyerek megverése kulturális büszkeség kérdése lehet, egyszerűen elfogadhatatlan. Mindenesetre úgy tűnik, hogy a gyerekek megütése a fehér emberek hagyománya, amely a rabszolgaság, a gyarmatosítás és a misszionárius tevékenység révén eljutott a világ számos más részére. Az angolszász „ésszerű fenyítés” mint védekezés például világszerte visszaköszön a jogrendszerekben. Úgy tűnik, hogy egyedül azokban az apró, vadászó-gyűjtögető közösségekben nem fenyítik testileg a gyerekeket (vagy csak ritkán), amelyek az emberi társadalmak közül a „legtermészetesebbek” – bár ezek rohamosan tűnnek el a városiasodás és a globalizáció hatására.

Az emberi jogok azonban egyetemesek, és a gyerekeknek az egész világon joguk van ahhoz, hogy életüket az erőszak minden formájától mentesen élhessék. Minden kultúrának kötelessége elhatárolódni a testi fenyítéstől, ahogyan tették azt más, a hagyományuk részét képező emberi jogi jogsértések esetén is. Az ENSZ *Gyermejjogi egyezménye* minden gyerek számára biztosítja a testi és lelki erőszak valamennyi formájától való védelmet faj, kultúra, hagyomány és vallás alapján történő megkülönböztetés nélkül. Valamennyi kontinens számos országában léteznek a testi fenyítés felszámolását célzó mozgalmak. Az iskolai és az igazságszolgáltatásban alkalmazott testi fenyítést világszerte számos országban jogellenesnek nyilvánították.

Miért olyan nehéz felhagyni a gyerekek elverésével?

Amennyiben a felnőttek – beleértve a politikusokat – egyszerűnek találnák a kérdést, már régen elfogadtuk volna, hogy a gyerekeket másokkal teljesen azonos módon illeti meg a jog az emberi méltóság és testi épség tisztelgetéséhez, akár csak az egyenlő jogvédelem. Valószínűleg azt is elfogadnánk, hogy a gyerekek, akik rendkívül kicsik és törékenyek életük elején, a felnőtteknél több védelmet érdemelnek.

Úgy tűnik, számos oka van annak, hogy a felnőttek számára nehéz felhagyni azzal, hogy továbbra is azt gondolják: „joguk” van a gyerekek megütéséhez vagy bántásához a „fegyelmezés”, illetve az irányítás nevében:

1. Személyes élmények. Az emberek többségét gyerekként megütötték a saját szülei. A legtöbb szülő szintén ütötte már meg a saját gyermekét. Nem szívesen gondolunk rosszul a szüleinkre vagy saját gyereknevelésünkre, és emiatt sokak számára nagyobb kihívást jelent – így a politikusok és a véleményvezérek, sőt még a gyermekvédelemben dolgozók számára is –, hogy a testi fenyegetésre az egyenjogúság és az emberi jogok alapvető kérdéseként tekintsenek – mint ami valójában. Nem hibáztatásról van szó – a szülők a társadalmi elvárásoknak megfelelően cselekedtek –, viszont eljött az ideje a támogató, erőszaktól mentes felnőtt-gyermek kapcsolatok felé történő elmozdulásnak.

2. A felnőttek gyakran azért ütik meg a gyerekeket, mert dühösek, feszültek, vagy elérték a tűrőképességük határára. Sok szülő érzi legbelül, hogy az ütés érzelmi válasz arra, ami történik, nem pedig ésszerű döntés a gyerek „fegyelmezése” érdekében. Minél többször történik ez meg, a gyerek megütése annál inkább válik automatikussá problémás viselkedés esetén. Nem egyszerű megváltoztatni a berögzült mintákat, de lehetséges. Amikor a kormányzatok elkezdnek befektetni az erőszakmentes, támogató gyereknevelésbe, illetve amint tudatosítják és oktatják a gyerekek emberi méltóságához és testi épségéhez való jogát, a szülők az eszközök széles skáláját tudják majd alkalmazni, hogy megbirkózzanak a számukra nem tetsző viselkedéssel anélkül, hogy szükségesnek éreznék gyerekek bántalmazását.

3. Más lehetőségek ismeretének hiánya. A jogi reformot a szülők, a gyerekek és az egész társadalom nevelésének kell kísérsnie a sokféle támogató és erőszakmentes lehetőségről, amivel a felnőttek a gyerekekhez viszonyulhatnak.

**2. rész:
Kérdések
a testi fenytés
tilalmának követ-
kezményeiről**

Ha a szülőket a testi fenytés feladására kényszerítjük, nem lesznek elkényeztetettek és neveletlenek a gyerekek?

Nem! A fegyelmezés nem azonos a büntetéssel. Az igazi fegyelem nem erón alapszik. Megértésből, kölcsönös tiszteletből, toleranciából és hatékony, kétoldalú kommunikációból fakad. A csecsemők életük kezdetén teljesen kiszolgáltatottak, és ahogy növekednek, a felnőttekre – különösen a szüleikre – támaszkodnak, hogy azok irányítsák és támogassák őket az önfegyelmel járó érettség felé. A testi fenytés semmit sem árul el a gyerekeknek arról, hogyan kellene viselkedniük. Éppen ellenkezőleg: a gyerek megütése a helytelen viselkedés mintája. Azt tanítja a gyerekeknek, hogy szüleik elfogadhatónak tartják az erőszak alkalmazását a problémák és konfliktusok kezelésére.

A gyerekek megütése azt a megtévesztő üzenetet közvetíti a gyerekeknek, hogy ők nem üthetnek meg más gyereket vagy felnőttet, illetve felnőttek sem üthetnek meg más felnőtteket, de az rendben van, ha a nagyobb és erősebb felnőttek megütik a náluk általában kisebb és sebezhetőbb gyerekeket. A gyerekek szüleik tetteiből is tanulnak, nem csak abból, amit mondanak nekik.

A tiszteletet pedig nem szabad összekeverni a félelemmel. A büntetésből való félelemnek köszönhető „jó” viselkedés nem a tiszteletet fejezi ki, hanem azt jelenti, hogy a gyerek a büntetést kívánja elkerülni. A gyerekek akkor tanulják meg igazából tisztelni az embereket és a dolgokat, amikor felismerik azok valódi értékét.

Amikor a szülők nevelő céllal megütik a gyerekeiket, a gyerek csak azért igyekszik „viselkedni”, hogy elkerülje a büntetést, és azt tanulja meg, hogy az erőszak a konfliktuskezelés elfogadott módja. Amikor viszont a szülők tiszteletet mutatnak gyerekeik és mások emberi méltósága és testi épsége iránt, a gyerek a tiszteletet tanulja meg. Amikor a szülők pozitív, erőszakmentes módszerekkel fegyelmezik a gyerekeiket, azt tanítják, hogy a konfliktusok a tisztelet lerombolása nélkül is megoldhatóak.

A testi fenyítés és büntetés más, durva vagy megalázó formái nem helyettesíthetik a fegyelmezés pozitív módjait. A pozitív fegyelmezés egyáltalán nem kényeztet el: azt szolgálja, hogy a gyerekek megtanulnak másokra és a saját tetteik következményeire is gondolni. Az államoknak kötelessége támogatni a pozitív szülőséget. Jelentős mennyiségű tudásanyag áll rendelkezésre a pozitív szülőség és az erőszakmentes nevelés előnyeiről, amelyet minden ország lefordíthat, és adaptálva alkalmazhat.

Ha a testi fenyítést betiltjuk, nem fognak helyette még szörnyűbb bánásmódokat alkalmazni a gyerekekkel szemben - érzelmi bántalmazást, megalázást vagy bezárást?

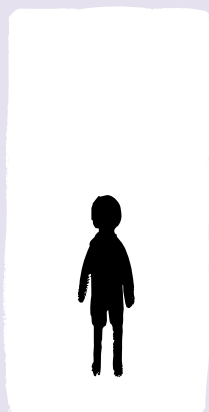
A gyerekeknek joguk van a védelemhez nemcsak a testi bántalmazással, hanem minden más durva és megalázó büntetéssel és bánásmóddal szemben is. A jogi reformnak a problémához kapcsolódó ismeretek terjesztéséhez és a pozitív, erőszakmentes felnőtt-gyerek kapcsolatok támogatásához kell kapcsolódnia.

A szülők kezdetektől fogva a lehető legjobb életet szeretnék biztosítani a gyerekeknek. Azok a szülők, akik megütik a gyerekeiket, vagy más módon rosszul bánnak vele, nem érzik jól magukat emiatt – általában feldúltak, és büntudatot éreznek. A szülők többsége szívesen venné a tanácsot és a támogatást azzal kapcsolatban, hogy hogyan előzheti és oldhatja meg a gyerekekkel való konfliktusait mind testi, mind lelki erőszak nélkül. Ha a gyerekeket verés és megalázás helyett jogokkal rendelkező emberekként kezeljük, mindannyiunk családi élete jobbá válik.

Ha a testi fenytést bñntet- hetővé nyilvánítjuk, nem fognak szülők ezrei ellen vádat emelni és még ennél is több gyereket kiemelni a családjából?

A testi fenytés teljes jogi tilalma nem azt a célt szolgálja, hogy minél több szülőt bñrtönbe küldjñnk. A tilalom lényege, hogy kiteljesedjenek a gyerekek jogai, és hogy a társadalmak egyre közelebb kerüljenek az erőszakmentes felnőtt–gyerek kapcsolatokhoz. Nincs bizonyíték arra, hogy a szülők elleni bñntetőeljárások száma növekedne azokban az államokban, ahol a testi fenytés bñntetendő.

A testi fenytés tilalmával az államok teljesíthetik a gyerekek felé fennálló emberi jogi kötelezettségüket. Az elsődleges cél nevelő jellegű: egyértelművé tenni az otthoni magánszféra számára is, hogy a gyereket megütni semmivel sem elfogadhatóbb vagy jogszerűbb, mint bárki mászt megütni. A gyermekvédelem szereplői – ide értve a rendőrséget és az ügyészséget is – számára nyújtott útmutatásnak biztosítania kell, hogy a jog-értvényesítés elsődlegesen a gyerekek legjobb érdekét szem előtt tartva történjen. Nem valószínű, hogy a bñnüldözés és más hivatali beavatkozás a gyerek érdekét szolgálja – kivéve, ha ez az egyetlen megoldás ahhoz, hogy komoly sérelemtől védjék meg a gyereket.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága a 8. számú átfogó kommentárjában fejtette ki a két elvet, amely azt hivatott megakadályozni, hogy a tilalom ne járjon azzal, hogy a szülők nagy számban büntetőeljárás alá kerülnek:

1. A *de minimis* szabály szerint a jognak nem szabad foglalkoznia a jelentéktelen ügyekkel, éppen ezért kerülnek nagyon ritkán bíróság elé a felnőttek közötti csekélyebb bántalmazási ügyek. Ugyanez a szabály vonatkozik a felnőttek részéről a gyerekekkel szemben elkövetett „csekély” sérelmekre is.
2. A gyerek kiszolgáltatott helyzete és a családi kapcsolatok intimitása miatt a szülők elleni büntetőeljárás megindítása, illetve a családi életbe történő beavatkozás különös körültekintést igényel, amire csakis akkor kerülhet sor, ha a gyerek komoly sérelemtől való megóvása és legjobb érdekének védelme feltétlenül megkívánja.

Az sincs rendben, ha a szülők azért ütik meg a gyereküket, hogy megakadályozzák abban, hogy ártson önmagának?

Teljesen értelmetlen megütni a gyereket azért, hogy ne ártson önmagának. El tudnád képzelni, hogy a szülőknek azt javasoljuk, üssék meg a gyereküket, ha veszélyben van? Hát persze, hogy nem!

A szülőknek mindig biztosítaniuk kell a gyerekük – különösen a csecsemők és kisgyerekek – védelmét. Ez a gyereknevelés természetes velejárója. Ha a gyerek a tűz felé mászik, vagy egy veszélyes út felé rohan, a szülők természetesen fizikai eszközökkel állítják meg: megragadják, ölje veszik, és megmutatják, valamint elmagyarázzák neki a veszélyt. De a veréssel okozott fájdalom teljes mértékben aláássa azt az üzenetet, hogy meg kell tanulniuk vigyázni magukra, és hogy addig is, míg erre nem képesek, a szülei gondoskodnak a biztonságukról. Ahogyan ezt a Gyermekjogi Bizottság kimondja:¹²

„...a gyermekek nevelése és a róluk való gondoskodás, különösen csecsemők, illetve kisgyermekes esetén gyakran igényel tettleges fellépést és közbeavatkozást a gyermek védelme érdekében. Ez azonban alapvetően különbözik a szándékos, büntető jellegű erőszak alkalmazásától, melynek célja bizonyos fokú fájdalom, kellemetlenség okozása vagy a megszegényítés. Felnőtként ismerjük a különbséget a védelmi célú fizikális cselekvés és a büntetésjellegű bántás között; semmivel sem bonyolultabb a különbségtétel a gyermekeket érintő cselekmények esetén.”

12. 8. számú átfogó kommentár 14. paragrafus

Teljesen egyértelműen elkülöníthető egymástól a gyerek védelme érdekében történő, illetve a büntető, szándékosan fájdalmat okozó erő alkalmazása. A jog valamennyi országban – vállaltan vagy hallgatólagosan – megengedi a nem fenytő célzatú, az emberek védelme érdekében szükséges erőszak alkalmazását. A büntetésként alkalmazott erőszak jogának megvonása ezt nem befolyásolja.

A Globális kezdeményezés (Global Initiative) weboldala:

www.endcorporalpunishment.org

A testi fenytés tilalmának minden megközelítéséről részletes információ található a Global Initiative weboldalán, többek között:

- Részletes, egyedi jelentés minden államról és régióról világszerte
- Globális és regionális táblázatok, amelyek a testi fenytés jogszerűségét és a törvény reformjának azonnali lehetőségeit mutatják be
- Hogy miként vélekedik az ENSZ és a regionális emberi jogi szervezetek a testi fenytéssel kapcsolatban, továbbá útmutatás arról, hogy ezek a mechanizmusok hogyan használhatók a törvény reformjának támogatására
- A testi fenytés előfordulásairól, az ahhoz való viszonyulásról, valamint a gyerekekre, felnőttekre és társadalmakra gyakorolt hatásáról készített kutatások összefoglalói
- A tilalom végrehajtásának támogatására vonatkozó információk
- Számos globális és regionális érdekképviseleti erőforrás, beleértve a különböző nyelveken rendelkezésre álló forrásokat

Eljött az idő, hogy véget vessünk a gyerekek testi fenytésének. A gyerekeknek joguk van a tisztelethez és az erőszak valamennyi formájától való egyenlő védelemhez, méghozzá azonnal!

The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children

A The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children támogatja a testi fenytés egyetemes tilalmát és felszámolását, valamint ingyenes technikai segítséget és tanácsadást nyújt a jogi reform valamennyi területére kiterjedően.

www.endcorporalpunishment.org

info@endcorporalpunishment.org

www.twitter.com/Glendcorpun

www.facebook.com/Glendcorporalpunishment

Save the Children Sweden

A Save the Children Sweden a testi fenytés bármilyen előfordulásának tilalmát szorgalmazza és képviseli. 1979-ben a Save the Children Sweden hozzájárult ahhoz, hogy Svédország a világon először kifejezetten betiltotta a testi fenytést. A szervezet azon dolgozik, hogy kiemelje a jogi tilalom elérésének és a testi fenytés gyakorlati felszámolásának fontosságát, valamint hogy a kérdés világszerte a politika tárgyalóasztalaira kerüljön.

info@rb.se

www.raddabarnen.se

resourcecentre.savethechildren.net

GLOBAL INITIATIVE TO
**End All Corporal
Punishment of Children**

Save the Children